HET SCHAKEL COLLEGE

Examenregeling HAVO

Schooljaar 2026-2027

Inhoudsopgave

1. Voorwoord 3
2. De eindexamenregeling 4
3. In vogelvlucht belangrijke informatie 7
4. Examencommissie en kleine commissie HAVO 9
5. Roosters SE-periode 1, 2 en 3 10
6. Regeling leerstofomschrijving schoolexamens en bepaling eindcijfer SE/CE 13
   Bijlage 1. Nadere uitwerking examenreglement HAVO Schakel College 31
   Bijlage 2. CE-rooster HAVO 2027 38

1. Voorwoord

Aan alle eindexamenkandidaten,

Dit schooljaar neem je deel aan het eindexamen havo.

Je neemt deel aan de schoolexamens (SE's) en de centraal schriftelijke examens (CE's). Dit is anders dan de toetsen die je tot nu toe gewend was. In principe wordt alles uitgevoerd zoals in deze examenregeling staat. Mocht er iets veranderen, dan hoor je dat tijdig van ons.

De organisatie van de school zorgt ervoor dat elke examenkandidaat een gelijke kans heeft. Daartoe zijn regels vastgesteld die het voor alle betrokkenen (leerlingen, school en inspectie) duidelijk maken waar iedereen zich aan moet houden. In dit document worden deze regels beschreven.

Het havo-diploma is bijzonder waardevol en geeft je toegang tot het volgen van een beroepsopleiding in het hoger beroepsonderwijs (hbo) of opstroom naar vwo, zie voorwaarden op pagina 7.

Tot slot wens ik je namens het schoolbestuur, de schoolleiding, je mentor en alle docenten **HEEL VEEL SUCCES** toe en zien we je graag een mooi diploma in ontvangst nemen tijdens onze diploma-uitreiking!

Andreina Krosendijk
Schoolleider Schakel College

2. De eindexamenregeling

Het eindexamen in het kort:
Het eindexamen wordt geregeld in art. 32 van de "Landsverordening voortgezet onderwijs" (AB 1989, GT 103) en nader uitgewerkt in het "Landsbesluit eindexamens dagscholen VWO, HAVO, MAVO." (AB 1991, GT 35). Volgens dat laatste landsbesluit (art. 14) bestaat het examen voor ieder vak uit twee gedeelten:

A. het schoolexamen (SE)
B. een centraal schriftelijk examen (CSE)

Niet alles wordt door het landsbesluit geregeld, zodat iedere school een eigen aanvullende regeling opstelt.
Zie hiervoor *"Nadere uitwerking examenreglement HAVO voor het Schakel College"*.

De eindexamenkandidaat havo in klas 5 doet examen in minimaal 8 vakken, inclusief het combinatievak (I&S/Maatschappijleer en profielwerkstuk).
De eisen voor ieder vak worden elk jaar opnieuw vastgesteld. Deze eisen staan in de leerstofomschrijving schoolexamen.
Voor sommige vakken wordt een mondeling schoolexamen afgenomen. Voor het mondeling schoolexamen moet je een werkstuk en/of een of meer onderwerpen voorbereiden en/of een aantal boeken en gedichten lezen. Het is belangrijk om hier op tijd mee te beginnen en het goed te doen, want het betreft een deel van je eindcijfer voor dat vak.

Aanvulling:

- De vakken I&S en profielwerkstuk vormen samen het Combinatievak. Let op: voor het verslag van het profielwerkstuk geldt een aparte planning.
- Voor de vakken Informatica, Geschiedenis, I&S, lo en ckv-algemeen zijn er alleen schoolexamens. Deze vakken moeten in april van het examenjaar zijn afgerond.

Regeling SE
De regeling voor het schoolexamen is uitgewerkt in dit document.

Regeling CSE
De regeling voor het centraal schriftelijk examen wordt in landsbesluit AB 1991, GT 35 geregeld in hoofdstuk 5. Voor het grootste deel komen deze regels overeen met die van de regeling SE waarnaar hierboven verwezen wordt.

- De centraal schriftelijke examens worden gemaakt door commissies die door de minister van onderwijs op Aruba zijn ingesteld, of ze komen uit Nederland. Ze worden dus niet gemaakt door de eigen docenten.
- Bij alle centraal schriftelijke examens is een gecommitteerde betrokken. Deze wordt door de minister aangewezen en is een docent die in de eindexamenklassen van het havo lesgeeft. De gecommitteerde is een terzake deskundige.
- Het cijfer voor het centraal schriftelijk examen wordt (in onderling overleg) vastgesteld door de examinator en de gecommitteerde.
- Bij fraude of een andere onregelmatigheid kan, met inachtneming van de toepasselijke wettelijke bepalingen en de procedure uit deze regeling, een sanctie worden opgelegd, waaronder in ernstige gevallen ontzegging van verdere deelname.
- Bij enig ander handelen in strijd met de voorschriften kan de examenkandidaat (verdere) deelneming worden ontzegd.
- Worden de vorige twee punten ontdekt na het centraal schriftelijk examen, dan krijgt de examenkandidaat geen diploma of het kan hem/haar worden onthouden.

Berekening en uitslag.
Het SE-cijfer en het CSE-cijfer worden overeenkomstig de wettelijke afrondingsregels, tot op één decimaal vastgesteld. Het eindcijfer is het rekenkundig gemiddelde van het SE-cijfer en het CSE-cijfer en wordt overeenkomstig het Landsbesluit afgerond tot een geheel getal.

In een formule:

$$\text{EC (eindcijfer)} = \frac{\text{Gemiddeld SE cijfer + cijfer CSE}}{2}$$

De uitkomst van deze berekening is het eindcijfer, dit wordt afgerond op het dichtstbijzijnde gehele cijfer.

Hoe het cijfer van de schoolexamens voor de vakken I&S, PWS, IN, CKV-algemeen, LO en GE worden bepaald wordt, staat verderop in deze regeling.

De slaag/zakregeling
Voor havo geldt dat men is geslaagd als:

- de kandidaat minstens voor acht examenvakken een eindcijfer heeft (inclusief een cijfer voor het 'combinatievak' (het gemiddelde van het profielwerkstuk cijfer en het cijfer voor I&S/maatschappijleer). De eindcijfers van de onderdelen profielwerkstuk en I&S/maatschappijleer mogen hierbij niet lager zijn dan "4,0".
- de kandidaat de vakken uit het gemeenschappelijk deel, te weten ckv-algemeen en lo, elk met minstens een voldoende heeft afgesloten.
- het rekenkundig gemiddelde van alle CSE's ten minste een "5,50" bedraagt. Deze eis heeft betrekking op alle bij de uitslag betrokken CSE-cijfers;
- voor de kernvakken Nederlands, Engels en wiskunde maximaal één 5 als eindcijfer heeft behaald;
- voor alle examenvakken en het combinatievak (PWS en I&S/maatschappijleer) geldt bovendien dat:
  - elk eindcijfer gelijk of meer is dan zes; of
  - de kandidaat één vijf heeft als eindcijfer en de overige cijfers zijn zes of meer; of
  - de kandidaat twee vijven heeft als eindcijfer en twee of meer compensatiepunten; of
  - de kandidaat één vier heeft als eindcijfer en twee of meer compensatiepunten; of
  - de kandidaat één vijf en één vier als eindcijfer heeft voor twee examenvakken en drie of meer compensatiepunten.

Opmerking: het cijfer 7 geeft één, het cijfer 8 geeft twee, het cijfer 9 geeft drie en het cijfer 10 geeft vier compensatiepunten.

Vrijstelling:
Een kandidaat die gezakt is, krijgt een vrijstelling voor het vak waarvoor een 7 of meer is behaald. Hierbij geldt wel dat het gemiddeld SE cijfer en het cijfer voor het CSE in dat vak ten minste een 6,0 moet zijn. Deze vrijstelling geldt slechts voor het jaar, volgend op dat waarin het examen is afgelegd.

Herkansing:
SE: Herkansing kan in maximaal twee (2) vakken, één uit SE1-periode en één uit SE2-periode om het cijfer te verbeteren.
CSE: Herkansing kan alleen in één (1) vak, om:
A. examen te doen in een vak dat om een of andere reden nog niet gedaan is;
B. een cijfer op de lijst te verbeteren.
Het verzoek om in een bepaald vak herkansing te mogen doen, moet schriftelijk worden aangevraagd bij de eindexamencommissie. Deze bepaalt daartoe een dag. Is het verzoek niet tijdig ontvangen, dan wordt de voorlopige uitslag definitief.

Diploma:

- Aan iedere examenkandidaat wordt een cijferlijst uitgereikt waarop de cijfers voor het schoolexamen, het centraal schriftelijk examen en de eindcijfers voor de vakken zijn vermeld, alsmede de uitslag van het examen.
- Iedere geslaagde examenkandidaat krijgt een diploma, met daarop vermeld de vakken waarin hij/zij is geëxamineerd. Duplicaten van diploma's worden niet uitgereikt.

Opstroom vwo:

Een leerling kan opstromen naar 5 vwo indien hij/zij:

- Een havo-diploma behaald met minimaal 7 vakken en het havo-profiel aansluit op het vwo-profiel.
- Een tweede moderne vreemde taal kan volgen in 5 vwo.
- Per 1 oktober van het schooljaar waarvoor hij/zij zich heeft aangemeld voor 5-vwo, is hij/zij niet ouder dan 19 jaar.
- 48 punten heeft en minimaal 20 punten voor de kernvakken Nederlands, Engels en Wiskunde.
- Maximaal één vijf (één tekort) heeft op de cijferlijst

3. In vogelvlucht belangrijke informatie

Voor een belangrijke gebeurtenis, zoals het examen, is het belangrijk om vooraf te weten welke regels er gelden. Het examen is gebonden aan tal van wettelijke bepalingen en het examenreglement informeert je hierover. De volgende thema's komen aan bod: wie maakt het examen, wie neemt het af, de omschrijving van de examenstof en verdeling over de schoolexamens en het centraal schriftelijk examen, de examenperiodes, herkansingen, absentie, samenstelling van het cijfer, onregelmatigheden, bezwaren, examencommissie en de vaststelling van de uitslag.

Het kan voorkomen dat je gedurende dit examenjaar gebruik moet maken van regelingen met betrekking tot het examen. Daarom is het goed deze vooraf door te nemen. Hieronder volgen allereerst een paar belangrijke regelingen/tips:
We streven ernaar dat iedereen slaagt. Als je je aan de volgende punten houdt, vergroot je jouw kansen op succes:

- **Volg alle lessen**, iedere dag, het hele schooljaar en blijf niet thuis omdat je denkt dat je jouw tijd beter kunt besteden aan een ander vak.

- Zorg dat je een **goede planning** maakt voor de leerstof van alle vakken. Je mentor kan je hierbij ondersteunen.

- Er worden door de school '**examentrainingen**' gepland en **deelname** hieraan is **verplicht.** Zorg dat je goed voorbereid bent voor de examentraining door de opgegeven leerstof goed door te nemen. Zo zie je precies waar je staat en waar je nog extra aandacht aan moet besteden.

- **Lees deze examenregeling goed door**, want er wordt van je verwacht dat je hiervan op de hoogte bent. Vraag hulp aan je mentor wanneer iets niet duidelijk is.

- Het **schoolexamen** is een onderdeel van het eindexamen en bepaalt (met uitzondering van de vakken waar je geen centraal eindexamen voor maakt) **50% van het eindcijfer** per vak.

- Het eindcijfer voor het PWS wordt samen met het eindcijfer voor I&S opgeteld en het gemiddelde hiervan levert een eindcijfer (**combinatiecijfer**) op. De afzonderlijke eindcijfers voor het PWS en het vak I&S mogen niet lager zijn dan 4 (vier). Het in gebreke blijven bij het PWS-onderdeel kan verregaande consequenties hebben voor het wel/niet behalen van een diploma.
  - Lees goed de bepalingen in hoofdstuk 6 Nadere uitwerking examenreglement HAVO Schakel College, paragraaf 10.

- **Te laat komen** bij een examen kan vervelende gevolgen hebben. Als je 30 minuten na de start van een examen niet aanwezig bent, kun je uitgesloten worden van deelname aan het betreffende examen. Je wordt bij het niet aanwezig zijn bij een schoolexamen niet uitgesloten als je conform de bepalingen in dit reglement geoorloofd afwezig bent geweest. Niet aanwezig zijn bij een schoolexamen kan, als er sprake is van nalatigheid, het cijfer "1,0" opleveren.
  - Lees goed de bepalingen in hoofdstuk 6 Nadere uitwerking examenreglement HAVO Schakel College, paragraaf 7 en 13 t/m16.

- Wij verzoeken je dringend om de "**Nadere uitwerking…" goed door te nemen**, want eventuele uitsluiting of ongeldigverklaring van het schoolexamen kan tevens ontzegging van verdere deelname aan het centraal examen inhouden.

- Bij **ziekte** neem je voorafgaand aan het schoolexamen en/of praktische opdracht contact op met de administratie en vraag je naar de schoolleider. Meld dit in ieder geval bij Medwork vóór 09.00 uur, vertel wat er aan de hand is en vraag om een doktersbrief waarin staat dat je door ziekte niet in staat bent om aan het examen deel te nemen. Een doktersbrief waarin het woord (school)examen ontbreekt, wordt niet aanvaard. Lever deze brief het liefst dezelfde dag nog in, doch uiterlijk binnen 3 dagen.

- In deze examenregeling zijn ook de **roosterschema's** en de **leerstofverdeling** per vak opgenomen inclusief uiterlijke inleverdata voor literatuurlijsten en praktische opdrachten. Noteer deze uiterste inleverdata, zodat ze niet vergeten worden! Het niet houden aan deze data kan verregaande gevolgen hebben, variërend van een opgelegde vervangende literatuurlijst tot het cijfer “1,0”.

- Het vakkenpakket, dat opgenomen is in de EX. 1 lijsten, die in september bij de inspecteur van het onderwijs ingeleverd worden, mag niet worden gewijzigd met uitzondering van het laten vallen van een eventueel extra vak.
- In het examenjaar staan **3 schoolexamenperiodes** gepland. Elke examenkandidaat heeft recht op **maximaal 2 herkansingen** in het examenjaar, één voor periode 1 en één voor periode 2. Een examenkandidaat die door ziekte verhinderd is om aanwezig te zijn bij een schoolexamen heeft recht op een inhaal-SE, niet te verwarren met een herkansing van een SE. De herkansingen van SE-periode 1 en 2 en het inhaal-SE zijn op 7 december 2026 voor SE-periode 1 en 1 maart 2027 voor SE-periode 2. Een gemiste herkansing, om wat voor reden dan ook, kan niet worden ingehaald. In geval van een uitzonderlijke situatie waarbij er sprake is van overmacht, dient de kandidaat dit schriftelijk kenbaar te maken aan de Kleine Examencommissie en het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag zal binnen 10 werkdagen een besluit nemen en de kandidaat inlichten.

- We verwachten dat je **alle lessen volgt**. Dit helpt je om de stof goed te beheersen en vergroot je kans op een voldoende resultaat. Wanneer je regelmatig afwezig bent, plannen we een gesprek. In dat gesprek kijken we welke extra opdrachten of afspraken nodig zijn om jou toch goed voor te bereiden. Let op: gemiste lessen verkleinen je kans op succes. Bij ongeoorloofde afwezigheid zal de school geen extra ondersteuning bieden boven op het reguliere programma.

- Na het **centraal examen in mei,** mag je maximaal voor **1 vak een herkansing** doen. Deze herkansing vindt plaats in het tweede tijdvak in juni.

4. Examencommissie en kleine commissie HAVO

Examencommissie HAVO

1 I. La Haye	voorzitter	
2 A. Schwengle-Krosendijk	secretaris	
3 T. de Jonge	lid	Geschiedenis
4 R. Tulner	Lid	Nederlands
5 L. Maldonado	Lid	Engels
6 M . Polanco	Lid	Spaans
7 C. Kartokario	Lid	Wiskunde A en Wiskunde B
8 I. Berg	Lid	Aardrijkskunde & I&S
9 J. Akel	Lid	Economie en Bedrijfseconomie
10 S. Eversen	Lid	Biologie
11 N. Goedgedrag	Lid	Scheikunde
12 G. Engelhardt	Lid	CKV-Profiel
13 P. Selen	Lid	Natuurkunde & Informatica
14 C. Maas	Lid	LO

Kleine Examencommissie HAVO

1 I. La Haye	voorzitter
2 A. Schwengle-Krosendijk	secretaris
3 C. Kartokario	Lid
4 J. Akel	Lid
5 S. Eversen	Lid

5. Roosters SE-periode 1, 2 en 3

SE-I periode week 45
(onder voorbehoud)

5 havo			
Maandag	**7:30**	WI (120)	
2 nov	**10:00**	EN sv (90)	
Dinsdag	**7:30**	BI (120)	
3 nov	**10:00**	GE (90)	
Woensdag	**7:30**	BE (120)	NA (120)
4 nov	**10:00**	NE sv (90)	
Donderdag	**7:30**	CKV-P (90)	IN (90)
5 nov	**10:00**	AK (90)	
Vrijdag	**7:30**	EC (120)	SC (120)
6 nov	**10:00**	SP sv (90)	

Let op: **Mondeling SE Engels Artikel vindt ook plaats tijdens de eerste SE-periode!**
Deadline inleveren van de literatuurlijst Engels is 6 oktober 2026.
Het rooster hiervoor wordt een week voor het begin van de SE-week bekendgemaakt.

Inhaal/herkansing vindt plaats op 7 december 2026.

SE-II periode week 3-4
(onder voorbehoud)

5 havo		
Maandag	**7:30**	Beco (120) NA (120)
18 jan		
Dinsdag	**7:30**	WI (120)
19 jan	**10:00**	AK (90)
Woensdag	**7:30**	BI (120)
20 jan	**10:00**	GE (90)
Donderdag	**7:30**	EC (120)
21 jan	**10:00**	
Vrijdag	**7:30**	SC (120)
22 jan	**10:00**	CKV-P (90)
Donderdag	**7.30**	EN kijk- en luistervaardigheid (60)
28 jan		
Dinsdag	**7.30**	SP kijk- en luistervaardigheid (60)
9 feb		

Let op: **Deadline inleveren van de literatuurdossier Nederlands is 7 december 2026.**
Het rooster voor het mondelinge SE Nederlands literatuur en voor Informatica wordt een week voor het begin van de SE-week bekendgemaakt.

Inhaal/herkansing vindt plaats op 1 maart 2027

Let op: de PWS presentaties zullen plaatsvinden <u>in week 6</u>

SE-III periode week 11-12

(onder voorbehoud)

5 havo			
Maandag	**7:30**	BE (120)	NA (120)
15 maart			
Dinsdag	**7:30**	BI (120)	
16 maart	**10:00**	GE (90)	
Woensdag	**7:30**	SC (120)	CKV-P (90)
17 maart			
Vrijdag	**7:30**	WI (120)	
19 maart			
Maandag	**7:30**	EC (120)	
22 maart			
Dinsdag	**7:30**	AK (90)	
23 maart			

Deadline inleveren literatuurlijst Spaans: 21 september 2026

Het rooster voor de mondelinge SE Spaans en Informatica wordt een week voor het begin van de SE-periode bekendgemaakt.

Inhaal zieken SE-III vindt plaats in week 16

6. Regeling leerstofomschrijving schoolexamens en bepaling eindcijfer SE/CE

Op de volgende pagina’s vind je per vak informatie over de onderdelen van het schoolexamen. De vakdocent licht dit toe in Google Classroom en tijdens de lessen.

Nederlands HAVO 2027		
Examenstof		
Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
Gedocumenteerd schrijven (Nieuw Nederlands en eigen materiaal)	C + D	Schrijfvaardigheid: betoog
Spreekvaardigheid (Schooldebatteren.nl en eigen materiaal)	B + D	Mondelinge taalvaardigheid: debat
Literatuur (Leesadviezen) *8 boeken (volwassen, Nederlandstalige schrijver)	E + B	Literatuur
Voorbereiding CSE (Nieuw Nederlands, Goudtraining, Examenbundel, eigen materiaal)	A	Leesvaardigheid
Directe link naar de syllabus Nederlands HAVO 2027: examenblad.nl/system/files/exam-document/2025-07/syllabus-nederlands-3f-havo-2027-versie-2.pdf		

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
Argumentatieve vaardigheden en schrijfvaardigheid (Betoog schrijven)	C+D	Schriftelijk	120	1x	Ja
Opdracht = schrijfdossier (inleveren 28-10-'26)	C+D	Schriftelijk			
SE2 week 3-4					
Mondelingen n.a.v. de 8 verplichte gelezen werken literatuur	E + B	Mondeling	20	1x	Nee
Opdracht = literatuurdossier (inleveren 07-12-'26)	E + B	Schriftelijk			
SE3 week 11-12					
Week 9/10 - debatteren = tijdens de lessen NL!					
Debat (eigen materiaal en www.schooldebatteren)	B+D	Praktisch	30	1x	
Opdracht = documentatiemap (inleveren 25-02-'27)	B+D	Schriftelijk			

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE1 + SE2 + SE3) / 3 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2

Engels HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
Cambridge - CAE	A,B,C,D	Leesvaardigheid, kijk-en luistervaardigheid, gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid
Leesboeken	A,E	Leesvaardigheid, literatuur
Literatuurgeschiedenis	E	Literatuur
Stepping Stones	A,B,C,D	Leesvaardigheid, kijk-en luistervaardigheid, gespreksvaardigheid en schrijfvaardigheid
Woots	B	kijk- en luistervaaardigheid

Eindtermen:

Syllabus Moderne Vreemde talen 2027

Reader Short stories, poems, recommended author list

****Mondeling Artikel die meetelt bij cijfer SE 3 wordt afgenomen tijdens SE 1.**

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
Schrijfvaardigheid: Beschouwing	D	Schriftelijk	90	1x	Ja
SE2 week 3-4					
Kijk- en luistervaardigheid	B	Schriftelijk	60	1x	Nee
SE3 week 11-12					
Spreekvaardigheid:	A, C, E, F	Praktisch/Mondeling	20	1x	
5 novels/4 short stories/ 3 poems				40%	
Novels: Vrijekeuze (moet door docent goedgekeurd worden) Practical assignment					
Short stories en poems van reader practical assignment				20%	
Mondeling: Artikel 700-1000 woorden (moet door docent goedgekeurd worden)				40%	
Deadline lijst 6 Okt in Google Classroom					
Deadline artikel 19 Okt in Google Classroom					

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE1 + SE2 + SE3) / 3 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2

Spaans HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
Impresiones B2	A t/m D	A = Leesvaardigheid
Woots KLT Programma	B	B = Kijk- en luistervaardigheid
La familia de Pascual Duarte	E	C = Gespreksvaardigheid
El sí de las niñas	E	D = Schrijfvaardigheid
La hojarasca	E	E = Literatuur
CE Leesvaardigheid	A	F = Oriëntatie op studie en beroep

Eisen literatuurlijst SE3:
De 3 bovengenoemde titels
Met goedkeuring van docent 3 zelfgekozen titels,
waarvan 2 Spaanse en 1 Latijns-Amerikaanse.
Minimaal 5 verschillende auteurs
Maximaal 2 toneelstukken

Eisen artikel SE3:
Relevant educatief onderwerp, goedegekeurd door docent.
1000 a 1200 woorden
Afkomstig uit een tijdschrift, krant of website,
gepubliceerd tussen Januari 2026 en November 2026

Eindtermen:
Syllabus Modernde Vreemde Talen Centraal Examen 2027

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
Schrijfvaardigheid Sollicitatiebrief en uitwisseling (reactie op een brief)	D	Schriftelijk	90	1x	Ja
SE2 week 3-4					
Kijk- en Luistervaardigheid (Woots)	B	Schriftelijk	60	1x	Nee
SE3 week 11-12					
Mondeling Literatuurlijst & artikel Literatuur is 2/3 en Artikel is 1/3 van SE 3 cijfer Boek analyse literatuurmap. Onvoldoende/ niet ingeleverd=aftrekpunten	C & E & F	Mondeling	30	1x	

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE1 + SE2 + SE3) / 3 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2

Wiskunde A HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein		Onderdeel
H1 : Rekenen en groei	Domein A	Vaardigheden	
H2 : De statistische cyclus	Domein B	Algebra en tellen	
H3 : Lineaire verbanden	Domein C	Verbanden	
H4 : Combinatoriek	Domein D	Verandering	
H5 : Veranderingen	Domein E	Statistiek	
H6 : Formules en herleiden			
H7 : Conclusies bij statistiek			
H9 : Exponentiele verbanden			
H10 : Statistiek gebruiken			
H11 : Formules en variabelen			

Syllabus : https://www.examenblad.nl/2027/havo/documenten/syllabus-wiskunde-a-havo

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
H1 : Rekenen en groei	B1	Schriftelijk	120	1x	Ja
H3 : Lineaire verbanden	C1 , C2 , C3 , C4				
H5 : Veranderingen	D				
H9 : Exponentiele verbanden	C1 ,C2 ,C3 ,C4 ,C5				
SE2 week 3-4					
H2 : De statistische cyclus	E1 , E2	Schriftelijk	120	1x	Ja
H4 : Combinatoriek	B3				
H7 : Conclusies bij statistiek	E1 , E2 , E3				
H10 : Statistiek gebruiken	E1 , E2 , E3 , E4				
SE3 week 11-12					
H1 : Rekenen en groei	B1	Schriftelijk	120	1x	
H3 : Lineaire verbanden	C1, C2 , C3 , C4				
H6 : Formules herleiden	C2 , C3				
H11 : Formules en variabelen	B1, B2, C1,C2,C3, C4				

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE1 + SE2 + SE3) / 3 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2

Wiskunde B HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
H1 : Lineaire en kwadratische vormen	Domein A	Vaardigheden
H2 : Veranderingen	Domein B	Functies, grafieken en vergelijkingen
H3 : Meetkunde	Domein C	Meetkundige berekeningen
H4 : Werken met formules	Domein D	Toegepaste analyse
H5 : Functies en vergelijkingen		
H6 : De afgeleide functie		
H7 : Lijnen en cirkels		
H8 : Goniometrische functies en vergelijkingen		
H9 : Exponentiele en logaritmische formules		
H10: Meetkundige berekeningen		
H11 : Verbanden en functies		

Syllabus : https://www.examenblad.nl/2027/havo/documenten/syllabus-wiskunde-b-havo

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
H2 : Veranderingen	D1	Schriftelijk	120	1x	Ja
H4 : Werken met formules	B1 + B2				
H7 : Lijnen en cirkels	C1 + C2				
H8 : Goniometrische functies	B4				
	A				
SE2 week 3-4					
H3 : Meetkunde	C1 + C2	Schriftelijk	120	1x	Ja
H5 : Functies en vergelijkingen	B1 + B2 + B3				
H9 : Exponentiele en logaritmische	B1 + B2 + D3 + D4				
H10 : Meetkundige berekeningen	C2				
SE3 week 11-12					
H1 : Lineaire en kwadratische vormen	B1	Schriftelijk	120	1x	
H6 : De afgeleide functie	D2				
H11 : Verbanden en functies	B1 + B2				

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE1 + SE2 + SE3) / 3 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2

Natuurkunde HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
Overal Natuurkunde	A	Vaardigheden
Deel 4 en 5 Havo	B1 B2 B3*	Beeld- en geluidstechniek
	C1 C2	Beweging en energie
	D1 D2**	Materialen
onderdelen met een * (en **) zijn	E1 E2*	Aarde en heelal
geen CE stof; uit de vier	F*	Menselijk lichaam
subdomeinen (keuzedomeienen KT)	G1 G2*	Meten en regelen
met een * worden er twee gekozen	H	Natuurkunde en technologie
	I**	Onderzoek en ontwerp

Eindtermen CE, zie syllabus:
www.examenblad.nl

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
H5 Straling	A	Schriftelijk	120	1x	Ja
H7 Stoffen en materialen	B2				
H10 Medische beeldvorming	B3*				
KT Optica*	D1, D2**				
SE2 week 3-4					
H4 Trillingen	A	Schriftelijk	120	1x	Ja
H9 Golven	B1				
H11 Zonnestelsel en Heelal	E1				
SE3 week 11-12					
H1 Bewegen en beeld	A	Schriftelijk	120	1x	
H3 Krachten	C1				
H6 Arbeid en Energie	C2				
H8 Krachten in evenwicht	F*				
KT menselijk lichaam*					

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE1 + SE2 + SE3) / 3 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2

Scheikunde HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
Chemie Overal editie 5.1	A	Vaardigheden
boek 4 HAVO	B	Kennis van stoffen en materialen
boek 5 HAVO	C	Kennis van chemische processen en kringlopen
	D	Ontwerpen en experimenten in de chemie
	E	Innovatieve ontwikkelingen in de chemie
	F	Processen in de chemische industrie
	G	Maatschappij en chemische technologie

Eindtermen:

Syllabus Scheikunde HAVO 2027

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
H1, H2, H7, H8 (behalve 8.4), H9	A, B1, B2, B3, B5, C1, C2, C7, C8, D1, D2, D4, F4	Schriftelijk	120	1x	Ja
SE2 week 3-4					
H3, H4, H5 (behalve 5.3), H10	A, B2, B3, B4, B5, C1, C2, C8 D1, D4,	Schriftelijk	120	1x	Ja
SE3 week 11-12					
H6, H11, H12 (behalve 12.4), H13	A, B1, B2, B3, B4, C3, C4, C5, C7, C8 D1, D2, E1, E2, E3, F1, F2, F4, F5 G1, G2, G3, G4, G5	Schriftelijk	120	1x	

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE1 + SE2 + SE3) / 3 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2

Biologie HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
Biologie voor jou 4	A4, A5, A 8, A11, A16, M2, O1, O6	Thema 1 Inleiding in de biologie
	M3, O6, P3, 09, M6, M8	Thema 2 Voortplanting
	O6, M7, M8	Thema 3 Genetica
	M2, O1 M8, P4, P5	Thema 4 Evolutie
	O2, O4, O5	Thema 5 Regeling en Beweging
	O5, O7, 08	Thema 6 Waarneming en gedrag
	A7, O1, P1, P2, P5	Thema 7 Ecologie en milieu
Biologie voor jou 5	M2, O1, O6	Thema 1 Stofwisseling
	M1, M2, M3, O6, M4, M5, M6, M8	Thema 2 DNA
	O1	Thema 4 Voeding
	O1	Thema 5 Transport
Eindtermen:	O1, O2	Thema 6 Gaswisseling en uitscheiding
Biologie syllabus HAVO	O1, O2, O3	Thema 7 Bescherming

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
Toets		Schriftelijk	120	2x	Ja
Thema 1 inleiding in de biologie	M3, O6, P3, 09, M8, M6				
Thema 2 voortplanting	M3, O6, P3, 09, M8, M6				
Thema 3 Genetica	O6, M7, M8				
Thema 8 Stofwisseling	M2, O1, O6				
Thema 9 DNA	M1, M2, M3, O6, M4, M5, M6 M8				
Thema 10 Voeding	O1				
SE2 week 3-4					
Toets		Schriftelijk	120	2x	Ja
Thema 4 evolutie	M2, O1, M8, P4, P5				
Thema 5 rgeling	O2, O4, O5				
Thema 6 gedrag (minus waarneming)	O7, O8				
Thema 11 transport	O1				
SE3 week 11-12					
Toets		Schriftelijk	120	2x	
Thema 6 Waarneming (Minus Gedrag)	O5, O7, 08				
Thema 7 Ecologie en milieu	A7, O1, P1, P2, P5				
Thema 12 Gaswisseling en uitscheiding	O1, O2				
Thema 13 Bescherming	O1, O2, O3				
PO - practicum dossier (hart, nier, vrije keus)	O1	Praktisch		1x	

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = ((2xSE1 + 2xSE2 + 2xSE3)+ PO)/7 - Eindcijfer = (SE + CSE)/2

Geschiedenis HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
Memo 5e editie bovenbouw HAVO	A1 t/m A3, B1 tm B3, C1 tm C3,	A = Vakspecifieke vaardigheden B = Tijdsbesef (historisch besef) C = Wereldgeschiedenis D = De geschiedenis van Aruba en het Caribisch gebied
Reader staatsinrichting/geschiedenis van Aruba	D1 t/m D3, E1	E = Staatsinrichting

Eindtermen:
https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/e/eindtermen/havo-vwo/Geschiedenis-omschrijving-examenstof-vwo-maart-2021.pdf

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
H1 t/m H6 Memo HAVO 5e editie	A1 t/m A3, B1 tm B3, C1 tm C3	Schriftelijk	90	1x	Ja
SE2 week 3-4					
H7 t/m H12 Memo HAVO 5e editie	A1 t/m A3, B1 tm B3, C1 tm C3, B3, C1 t/m C3	Schriftelijk	90	1x	Ja
SE3 week 11-12					
Staatsinrichting en geschiedenis van Aruba	D1 t/m D3, E1	Schriftelijk	90	1x	

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE 1 + SE 2 + SE 3) / 3

Aardrijkskunde HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
BuiteNLand 4 HAVO editie 4.1		A = Vaardigheden
H2 Wereldbeeld (§2.1 t/m 2.9)	A1, B1 B2, B3	A1 = Geografische benadering
H3 Klimaat & Landschap (§3.1 t/m 3.10)	A1, C1, C2, C3	A2 = Geografisch onderzoek
		B = Wereld
BuiteNLand 5 HAVO editie 4.1		B1 = Gebieden op grens van arm en rijk
H1 Globalisering (§1.1 t/m 1.9)	A1, B1, B2, B3	B2 = Samenhangen en verschillen in de wereld
H2 Endogene en exogene processen (§2.1 t/m 2.8)	A1, C1, C2, C3	B3 = Mondiale processen en lokale effecten
		C = Aarde
H3 Brazilië (§3.1 t/m 3.11)	A1, D1, D2	C1 = Samenhangen en verschillen op regionaal niveau
H4 Herhaling Wereld (§4.1 t/m	A1, B1, B2, B3	C2 = Samenhangen en verschillen op aarde
H5 Herhaling Aarde (§5.1 t/m 5.3)	A1, C1, C2, C3	C3 = De aarde als naturlijk systeem en lokale effecten
Grote Bosatlas 56e Editie	A1, B, C, D, E	D1 = Gebiedskenmerken
Ak - Cariben - Wikiwijs https://maken.wikiwijs.nl/201158#!page-7781859	A1, A2, E1, E2	E = Leefomgeving
		E1 = Nationale en regionale vraagstukken
		E2 = Regionale en lokale vraagstukken

Syllabi eindtermen:
https://www.examenblad.nl/system/files/exam-document/2025-07/syllabus-aardrijkskunde-havo-e1-cariben-2027_versie-2.pdf

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
PO (Week 46)	A1, A2, E1, E2, F	Praktisch		2x	Nee
5H BuiteNLand H1 Wereld (1.1 t/m 1.9) 5H BuiteNLand H4 Herhaling Wereld (4.1 t/m 4.3) 4H BuiteNLand H2 Wereldbeeld (§2.1 t/m 2.9) Grote Bosatlas 56e Editie	A1, B1, B2, B3	Schriftelijk	90	3x	Ja
SE2 week 3-4					
4H BuiteNLand H3 Klimaat en landschap (§3.1 t/m 3.10) 5H BuiteNLand H2 Aarde (2.1 t/m 2.8) 5H BuiteNLand H5 Herhaling Aarde (5.1, 5.2, 5.3) Grote Bosatlas 56e editie	A1, C1, C2, C3	Schriftelijk	90	3x	Ja
SE3 week 11-12					
BuiteNLand H3 (3.1 t/m 3.11) Grote Bosatlas 56e Editie	A1, D1, D2, E1	Schriftelijk	90	2x	

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = ((3xSE1 + 3xSE2 + 2xSE3)+ 2XPO)/10 - Eindcijfer = (SE + CSE)/2

Economie HAVO 2025-2027						
Examenstof						
Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel				
Cumulus Economie	A	Vaardigheden				
Havo 5-Werkboek	B	Schaarste				
	C	Ruil				
	D	Markt				
	E	Ruilen over tijd				
	F	Samenwerken & Onderhandelen				
	G	Risicio & Informatie				
Eindtermen:	H	Welvaart & Groei				
Syllabus bedrijfseconomie havo 2027	I	Goede tijden, Slechte tijden				
4Havo leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing	
SE1A week 26-27						
Geldzaken+ Speltheorie+ Welvaart	A+B+C+D+E+F+G+H+I	Schriftelijk	90	25%	Nee	
5Havo leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing	
SE1 week 44						
De Markt	A+B+C+D+E+F+G+H+I	Schriftelijk	120	25%	Ja	
SE2 week 3-4						
De Markt + Arbeid	A+B+C+D+E+F+G+H+I	Schriftelijk	120	25%	Ja	
SE3 week 11-12						
Crisis+ Welvaart	A+B+C+D+E+F+G+H+I	Schriftelijk	120	25%		
Cijferbepaling:						
Eindcijfer SE = (SE1A + SE1 + SE2 + SE3) / 4 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2						

Bedrijfseconomie HAVO 2025-2027		
Examenstof		
Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
Cumulus Bedrijfseconomie	A	Basisvaardigheden
Havo 5-Werkboek	B	Van persoon naar rechtspersoon
	C	Interne organisatie en personeelsbeleid
	D	Investeren en financieren
	E	Marketing
Eindtermen:	F	Financieel beleid
Syllabus bedrijfseconomie havo 2027	G	Verslaglegging

4Havo leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1A week 26-27					
Geldzaken, ondernemen	ABCDEFG	Schriftelijk	90	25%	Nee

5Havo leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
De eenmanszaak	ABCDEFG	Schriftelijk	120	25%	Ja
SE2 week 3-4					
De BV	A+B+C+D+E+F+G+H+I	Schriftelijk	120	25%	Ja
SE3 week 11-12					
De NV	A+B+C+D+E+F+G+H+I		120	25%	

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE1A + SE1 + SE2 + SE3) / 4 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2

Informatica HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
	A	Vaardigheden
Vereisten:	B	Grondslagen
alle kernmodules (A t/m F)	C	Informatie
+	D	Programmeren
ten minste 1 keuzethema uit G-N	E	Architectuur
ten minste 1 keuzethema uit O-R	F	Interactie
*keuzedeel	G*	Algoritmiek
	H*	Databases
	I*	Cognitive computing
	J*	Programmeerparadigma's
	K*	Computerarchitectuur
	L*	Netwerken
	M*	Physical computing
	N*	Security
	O*	Usability
Eindtermen:	P*	User experience
zie slo.nl	Q*	Maatschappelijke en individuele invloed van informatica
Examenprogramma Informatica havo/vwo	R*	Computational science

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
Misabi: Go with the Flow					
• algoritmisch denken en modelleren	B1, B2, B3, B4, C3, D2	Schriftelijk	90	30%	Ja
Week 34-43:		Praktisch	wk34-43	70%	Nee
• Een flowchart vertalen naar JavaScript en omgekeerd	A2, B1, D1, D2				
• Een digitaal artefact ontwerpen, implementeren, testen en verbeteren	A1, A5, D1				
• Doel, invoer/uitvoer en gegevensrepresentatie expliciteren	C1, C2, C3, C5				
SE2 week 3-4					
Project Arduino - Smart system		Praktisch	wk 45-3	70%	Nee
• Ontwerp- en projectplan: probleem/context, doel, wensen en eisen, taakverdeling en veilig werken	A1, A2, A3, A5, A6				
• Technisch ontwerp: Architectuur beschrijven in fysieke, logische en toepassingenlaag; sensoren en actuatoren kiezen en modelleren; interactie tussen componenten toelichten.	A1, A2, A5, B1, E1, M1*, M2*				
• Werkend Arduino-systeem:Programma implementeren, testen, debuggen en aanpassen; sensor-/actuatordata verwerken en geschikte numerieke representaties gebruiken en relateren.	A1, A5, C1, C2, C3, C4, D1, D2, M1*, M2*				

• Interface, test en evaluatie: Interface ontwerpen en met usabilityheuristieken/vuistregels evalueren; gebruikstest uitvoeren; verbeteringen implementeren en product/proces evalueren.	A1, A6, F1				
• Presentatie en verdediging: eigen bijdrage toelichten en vragen beantwoorden	A1, A2, A3, A5, A6, D2, E1, M1*, M2*	Mondeling	20	30%	Ja
SE3 week 11-12					
Misabi: Digiverse – invloed van digitalisering op mens en maatschappij					
• Onderzoeksopzet en bronnenonderzoek: onderzoeksvraag formuleren, onderzoeksplan opstellen, bronnen beoordelen en relevante informaticaconcepten selecteren	A2, A3, A6, F2	Praktisch	wk 5-12	70%	
• Maatschappelijke analyse: positieve en negatieve effecten, juridische aspecten, privacy, security en invloed op culturele uitingen en gedrag onderzoeken en tegen elkaar afwegen	A2, A4, E2, F2, F3, F4, Q1*, Q2*, Q3*, Q4*				
• Conclusie en advies: bevindingen onderbouwen, technische en socio-technische maatregelen beoordelen en verwerken in een samenhangend werkstuk met bronvermelding	A2, A4, A6, E2, F2, F3, F4, Q*				
• Presentatie en verdediging: eigen bijdrage toelichten en vragen over maatschappelijke gevolgen, privacy en security beantwoorden	A2, A3, A4, A6, E2, F2, F3, F4, Q1*, Q2*, Q3*, Q4*	Mondeling	20	30%	
Cijferbepaling: Eindcijfer SE = (SE 1 + SE 2 + SE 3) / 3					

CKV-Profiel HAVO 2027

Examenstof

Methode & onderwerpen	Domein	Onderdeel
ART-History 4: Cultuur van de Romantiek en Realisme: 1. Inleiding, de 18de eeuw 2. Het Neoclassicsime 3. De Romantiek 4. De tweede heflt van de 19e eeuw 5. Het Fin de siècle	A t/m G	Algemene cultuurgeschiedenis van de kunsten: - Vaardigheden en benaderingswijzen - Invalshoeken voor reflectie - Onderwerpen Beeldende vorming: Vaktheorie Muziek: Vaktheorie Drama: Vaktheorie Dans: Vaktheorie
ART-History 5: Cultuur van het moderne: 1. Inleiding: de negentiende eeuw 2. De maatschappij in de nieuwe eeuw 3. Kunst en het gevoel 4. Kunst en het verstand 5. Kunst als boodschap 6. Kunst en amusement	A t/m G	Algemene cultuurgeschiedenis van de kunsten: - Vaardigheden en benaderingswijzen - Invalshoeken voor reflectie - Onderwerpen Beeldende vorming: Vaktheorie Muziek: Vaktheorie Drama: Vaktheorie Dans: Vaktheorie
ART-History 6: Massacultuur: 1. Inleiding 2. Sterren en idolen 3. Subculturen 4. Mulitcultureel 5. Kunst of Kitsch 6. Multidisciplinair	A t/m G	Algemene cultuurgeschiedenis van de kunsten: - Vaardigheden en benaderingswijzen - Invalshoeken voor reflectie - Onderwerpen Beeldende vorming: Vaktheorie Muziek: Vaktheorie Drama: Vaktheorie Dans: Vaktheorie

Eindtermen:
https://www.ea.aw/pages/wp-content/uploads/pdf/doc-pub/e/eindtermen/eindtermen-havo-vwo/6b.-CKV-profiel-havo-vwo-2008.pdf

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1 week 45					
Theorie: ART-History 4: Cultuur van romantiek en realisme H1 t/m H5	D t/m G	Schriftelijk	90	30%	Ja
Praktijkopdracht	A t/m C	Praktisch/Mondeling	15	70%	Nee
SE2 week 3-4					
Theorie: ART-History 5: Cultuur van het moderne H1 t/m H6	D t/m G	Schriftelijk	90	30%	Ja
Praktijkopdracht	A t/m C	Praktisch/Mondeling	15	70%	Nee
SE3 week 11-12					
Theorie: ART-History 6: Massacultuur H1 t/m H6	D t/m G	Schriftelijk	90	30%	
Praktijkopdracht	A t/m C	Praktisch/Mondeling	15	70%	

Cijferbepaling:

Eindcijfer SE = (SE1 + SE2 + SE3) / 3 - Eindcijfer = (Eindcijfer SE + Cijfer CSE) / 2

LO HAVO 2027

Examenstof

Het vak LO (gemeenschappelijk deel) moet met een beoordeling 'voldoende' of 'goed' worden afgeloten om te kunnen slagen. De beoordeling van het vak LO komt tot stand via het berekende gemiddelde van 5 onderdelen, te weten in totaal vier (4) sportmodules en één (1) taak die leidinggevend van aard is.

Eén (1) sportmodule naar keuze uit de categorie "sportspelen" (terugslagspelen): badminton / volleybal.
Eén (1) sportmodule naar keuze uit de categorie "turnen": gymnastics / acrogym.
Eén (1) sportmodule naar keuze uit de categorie "atletiek": duurloop / hoogspringen / kogelstoren.
Eén (1) sportmodule naar keuze uit de categorie "sportspelen" (doelspelen): basketbal / voetbal.
Eén (1) taak die regelend van aard is: organiseren / coaching / leidinggeven.

De kandidaat die vanwege lichamelijke beperkingen niet kan deelnemen aan het reguliere examenprogramma, zorgt voor een verklaring van de huisarts. Daarin staat duidelijk vermeld de periode tijdens welke de kandidaat geen fysieke activiteiten mag ondernemen. Hij/zij ontvangt daarvoor een vervangende opdracht.

Ondanks de leerstofbeschrijving in SE1, SE2 en SE3 eindigen de lessen van het vak LO in de tweede periode.
Op dat moment zijn de vijf (5) beschreven onderdelen afgerond.

leerstofbeschrijving	domeinen	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
SE1					
Keuze uit "sportspelen": badminton / volleybal	A. vaardigheden B. bewegen	Praktisch	90	1x	Ja
Keuze uit "turnen": gymnastics / acrogym	A. vaardigheden B. bewegen	Praktisch	90	1x	Ja
SE2					
Keuze uit "atletiek": duurloop / hoogspringen /	A. vaardigheden B. bewegen	Praktisch	90	1x	Ja
Keuze uit "sportspelen": basketbal / voetbal	A. vaardigheden B. bewegen	Praktisch	90	1x	Ja
SE3					
Eén regelende taak: organiseren / coaching / leidinggeven	C. bewegen en regelen	Praktisch	90	1x	

Cijferbepaling:

Een gemiddelde 5,4 en lager wordt vertaald: onvoldoende.
Een gemiddelde van 5,5 t/m 7,4 wordt vertaald: voldoende.
Een gemiddelde van 7,5 en hoger wordt vertaald: goed.

PWS HAVO 2027

Examenstof

Onderdeel	Vaardigheden
proces	samenwerken / taakverdeling zelfstandig werken/ initiatief nemen communiceren (mondeling en schriftelijk) reflecteren op eigen competenties logboek bijhouden verantwoord omgaan met AI-technologie verkennend onderzoek doen
product (experiment,literatuur, enquête, interview, ontwerp)	informatie verzamelen en verwerken onderzoeksvoorstel opstellen - bij tweetallen: zichtbare taakverdeling verslag schrijven informatie analyseren
presentatie	presenteren verdiepings- en verbredingsvragen beantwoorden reflecteren op eigen proces

leerstofbeschrijving	uiterste datum inleveren	toetsvorm (s-m-p)	tijdsduur	weging	herkansing
Onderdelen					
Onderzoeksvoorstel	week 39 - 27.09.2026	Schriftelijk		8%	Nee
Eindverslag	week 2 - 08.01.2027	Schriftelijk		42%	Nee
Presentatie en inhoudelijk gesprek	week 6 11/12.02.2027	Mondeling		30%	Nee
Proces (incl. samenwerking bij tweetallen) 60uur	week 39-2026 t/m week 6 2027	Mondeling		20%	Nee

Cijferbepaling:

ontwerp/onderzoek: voorstel (8p) + verslag (42p) + presentatie (30p) + proces (20p)
Cijfer = aantal behaalde punten/ 10 en afgerond naar geheel getal

Aanpassingen cijfer bijzondere omstandigheden:
1. Te laat inleveren: zie schoolexamenregeling
2. Plagiaat: zie schoolexamenregeling

Bijlage 1. Nadere uitwerking examenreglement HAVO Schakel College

1. Algemeen

1.1. Het eindexamen wordt, conform de "Landsverordening voortgezet onderwijs", geregeld in het "Landsbesluit, houdende algemene maatregelen." Voor de inhoud van het meest recente landsbesluit, verwijzen we naar de website van Directie Onderwijs (www.ea.aw)

1.2. Deze 'Nadere uitwerking...' regelt aangelegenheden, die niet of niet nader geregeld worden in bovengenoemde landsbesluiten.

1.3. De 'Nadere uitwerking...' wordt vastgesteld onder verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag van Stichting Onderwijs Combina.

1.4. De docentenvergadering doet een voorstel hieromtrent aan het bevoegd gezag.

1.5. Waar onderstaande bepalingen in strijd zijn met bovengenoemde Landsbesluiten gelden de bepalingen van de Landsbesluiten.

1.6 In gevallen waarin het examenreglement niet in regels voorziet, gelden de regels van het "Landsbesluit, houdende maatregelen."

2. Examencommissie/de 'Kleine Commissie'

2.1. Het schoolexamen wordt afgenomen door de eindexamencommissie havo van het Schakel College.

2.2. De eindexamencommissie van het Schakel College bestaat uit:
   a. de directeur, voorzitter;
   b. de schoolleider, secretaris;
   c. de docenten, die in het jaar van het eindexamen havo in de examenvakken lesgeven.

2.3. Uit de eindexamencommissie wordt een 'Kleine Commissie' samengesteld en bekendgemaakt voor 15 september van het lopende schooljaar.

2.4. De 'Kleine Commissie' bestaat uit 5 leden, te weten:
   a. de voorzitter en de secretaris van de eindexamencommissie.
   b. drie leden door de eindexamencommissie uit haar midden te benoemen.
      In geval van ontstentenis van een of meer leden benoemt de voorzitter plaatsvervangende leden.

2.5. De voorzitter van de eindexamencommissie is tevens voorzitter van de 'Kleine Commissie'.

2.6. De taak van de 'Kleine Commissie' is in ieder geval:
   - het doen van onderzoek en advisering in gevallen van te laat komen, fraude of andere onregelmatigheden, gepleegd tijdens het schoolexamen;
   - het doen van onderzoek en advisering bij onwettig verzuim en bij verschillen van mening tussen de kandidaat en de examinator;
   - het doen van onderzoek en advisering in andere gevallen betreffende het schoolexamen, die bij haar ter beoordeling wordt gebracht, zoals ten aanzien van praktische opdrachten en/of het profielwerkstuk;
   - het doen onderzoek en advisering bij verzoeken tot uitstel van afgesproken data met betrekking tot de inlevering van (concept) profielwerkstukken, (concept) praktische opdrachten en literatuurlijsten.
   - de voorzitter van de 'Kleine Commissie', in deze de directeur neemt op basis van het onderzoek en de advisering het formele besluit.

2.7. a. Iedere vorm van onregelmatigheid met betrekking tot het schoolexamen dient onmiddellijk na constatering gemeld te worden bij de schoolleider.
   b. Bij verschil van mening tussen kandidaat en examinator en bij andere klachten, dient de kandidaat binnen 3 schooldagen een schriftelijk verzoek in bij de voorzitter van de 'Kleine Commissie'.

2.8. Adviezen van de 'Kleine Commissie' worden met meerderheid van stemmen genomen:
   a. elk lid brengt één stem uit, blanco stemmen of zich onthouden van stemmen is niet toegestaan.
   b. indien er tussen één der leden van de 'Kleine Commissie' en de wederpartij een bijzondere relatie bestaat, kan dit lid zich verschonen. In dat geval wordt dit lid vervangen door een door de voorzitter te benoemen plaatsvervangend lid.

2.9. Elke beslissing van de voorzitter van de ‘Kleine Commissie, de directeur wordt schriftelijk en met redenen omkleed aan de betrokkene, zijn ouders of de persoon/personen belast met het ouderlijk gezag en aan de eindexamencommissie bekendgemaakt.

2.10. Tegen de beslissing van de voorzitter van de ‘Kleine Commissie, de directeur kan de kandidaat in beroep gaan bij het bevoegd gezag. Hiertoe dient hij binnen drie schooldagen na de bekendmaking van de beslissing van de voorzitter van de ‘Kleine Commissie, de directeur een schriftelijk verzoek in bij de voorzitter van bestuur van Stichting Onderwijs Combina. Het bevoegd gezag, na de kandidaat en de voorzitter van de eindexamencommissie, in deze de directeur te hebben gehoord, doet het bevoegd gezag binnen 10 werkdagen na ontvangst van het verzoekschrift een bindende uitspraak.

3. Inrichting en organisatie van het schoolexamen

3.1. De examenkandidaten ontvangen vóór 15 september van het schooljaar waarin examen wordt gedaan een ‘Regeling schoolexamen’, waarin vermeld staan:

a. de wijze waarop het schoolexamen wordt afgenomen: schriftelijk, mondeling of door middel van een practicum.
b. de stof van het schoolexamen.
c. de duur van het schoolexamen.
d. de weging en herkansbaarheid van de SE-onderdelen per vak.
e. de datum van het schoolexamen.

3.2. Het schoolexamen wordt gehouden onder toezicht van de docenten van het Schakel College.

3.3. De inrichting en organisatie van het schoolexamen vallen onder verantwoordelijkheid van de directeur.

3.4. Verzoeken tot uitstel voor de inlevering van (concept) profielwerkstukken, (concept) praktische opdrachten of literatuurlijsten worden beoordeeld door de ‘Kleine Commissie’. Het verzoek wordt ten minste twee schooldagen vóór de deadline schriftelijk en met redenen omkleed bij de voorzitter van de ‘Kleine Commissie’ ingediend.

4. Taak vaksecties

4.1. De vaksecties dienen uiterlijk 1 juli van het schooljaar voorafgaand aan het schooljaar, waarin het schoolexamen wordt afgenomen, bij de schoolleider alle onder artikel 3.1 a t/m d vermelde gegevens in. De schoolleider zorgt ervoor dat deze overzichten aan het begin van het examenjaar aan de kandidaten worden bekendgemaakt.

4.2 Uiterlijk een week vóór het schoolexamen worden de opgaven voor een schriftelijk schoolexamen bij de schoolleider ingeleverd.

5. Examinatoren

5.1. De examinator is de docent van wie de kandidaat in het examenjaar les krijgt in het desbetreffende examenvak of diens door de schoolleider aan te wijzen vervanger.

5.2. De examinatoren van elk vak stellen de opgaven voor de schoolexamens en de daarbij behorende normen vast.

5.3. De examinatoren van elk vak zijn verantwoordelijk voor het schoolexamen in hun vak. Zij corrigeren het werk volgens de in artikel 5.2 vastgestelde correctienormen.

6. Mondelinge schoolexamens

6.1. De examinator draagt zorg voor een ordelijk en correct verloop van het mondelinge schoolexamen. Hij ziet toe dat het schoolexamen op een adequate wijze wordt afgenomen.

6.2. De examinator maakt gebruik van een recorder. Het schoolexamen wordt in zijn geheel opgenomen op de recorder.

6.3. Indien een kandidaat een mondeling examen moet inhalen, dient hij op de eerste dag waarop de MedWork-arts hem beter verklaart contact op te nemen met de schoolleider om een nieuwe afspraak te maken.

7. Het schriftelijk schoolexamen

7.1. In elk lokaal waarin een schriftelijk schoolexamen wordt afgenomen, is er een klok waarop de surveillant de begintijd van het SE instelt.

7.2. a. Laatkomers bij een schriftelijk of practicum schoolexamen worden 30 minuten na de aanvang van het schoolexamen niet meer toegelaten tot het betreffende SE. De examenkandidaat wordt door de surveillant meteen naar de schoolleider verwezen. Door de 'Kleine Commissie' wordt nagegaan of er sprake is van opzet, nalatigheid of overmacht.

b. Ingeval van opzettelijk te laat komen zal de 'Kleine Commissie' adviseren en directie besluiten tot uitsluiting van de examenkandidaat .

c. Ingeval van te laat komen vanwege nalatigheid of te laat inleveren van onderdelen van het SE kan de 'Kleine Commissie' adviseren en directie besluiten om een 1,0 toe te kennen

d. In geval van overmacht krijgt de kandidaat een nieuwe kans om het gemiste schoolexamen te maken.

7.3. Een kandidaat die minder dan 30 minuten te laat is, wordt door de surveillant na het registreren van de tijd van binnenkomst toegelaten tot het SE-lokaal. Te laat komen geeft de kandidaat niet het recht op doorwerken wanneer de tijd is verstreken.

7.4. Kandidaten met dyslexie hebben recht op 20% tijdverlenging van het schriftelijk- of practicum schoolexamen met maximaal 30 minuten.

7.5. Vijf minuten vóór het einde van het schoolexamen deelt de surveillant de nog aanwezige kandidaten mee: "Jullie hebben nog 5 minuten". Gedurende deze 5 minuten mogen de kandidaten het lokaal niet verlaten.

7.6 Kandidaten met ernstige gehoor- of gezichtsstoornissen hebben recht op aanpassingen van het schoolexamen. Deze aanpassingen worden door de schoolleiding in overleg met de kandidaat en de zorgcoördinator gefaciliteerd.

8. De afhandeling van het schriftelijk schoolexamen

8.1. De examinator stelt de kandidaten en de secretaris van de eindexamencommissie zo spoedig mogelijk in kennis van het cijfer voor het schoolexamen. De secretaris stelt op zijn beurt de leden van de examencommissie van de resultaten in kennis.

8.2. De secretaris stelt de kandidaten in de gelegenheid de definitieve cijfers te controleren.

8.3. Het schriftelijk werk van het centraal examen en het schoolexamen van de kandidaten, alsmede de daarbij behorende beoordelingsnormen en overige wettelijk voorgeschreven bescheiden, worden overeenkomstig artikel 52 van het Landsbesluit eindexamens vwo, havo, mavo gedurende ten minste zes maanden na de vaststelling van de uitslag bewaard. Gedurende deze termijn is het examenwerk ter inzage beschikbaar voor belanghebbenden, met inachtneming van de daarvoor geldende procedure. De voorzitter van de examencommissie draagt zorg voor de bewaring overeenkomstig de wettelijke voorschriften.

9. Het mondeling schoolexamen

9.1. De mondelinge schoolexamens worden afgenomen door de examinator.

9.2. De examinator stelt a.d.h.v. de opgestelde rubric het cijfer voor het mondelinge examen vast.

9.3. De examinator stelt de secretaris van de eindexamencommissie zo spoedig mogelijk op de hoogte van het cijfer voor het mondeling schoolexamen en maakt het cijfer bekend bij de kandidaat.

9.4 Indien de examenkandidaat mondelinge schoolexamens heeft gemist vanwege een geldige reden, worden deze zo snel mogelijk nadat de kandidaat weer op school is ingehaald.

10. Profielwerkstuk

10.1. De vakken I&S en profielwerkstuk vormen samen het Combinatievak.

10.2. Het onderwerp van het profielwerkstuk wordt vastgesteld in overleg met en met goedkeuring van de examinator.

10.3. De examinator stelt de secretaris van de eindexamencommissie zo spoedig mogelijk op de hoogte van het cijfer voor het profielwerkstuk en maakt het cijfer bekend bij de kandidaat.

10.4. Het te laat inleveren van het profielwerkstuk zal ten koste gaan van het cijfer. Het profielwerkstuk wordt in beginsel beoordeeld op basis van de inhoudelijke kwaliteit, overeenkomstig de vooraf vastgestelde beoordelingscriteria. Na vaststelling van het inhoudelijke cijfer kan wegens te late indiening een sanctie worden opgelegd. Deze sanctie bedraagt één cijferpunt voor iedere kalenderdag dat het werk te laat is ingeleverd. Het na toepassing van de sanctie vastgestelde cijfer bedraagt minimaal 1,0. Voordat een sanctie wordt opgelegd, wordt de kandidaat in de gelegenheid gesteld de reden van de te late indiening toe te lichten. Indien sprake is van overmacht of een andere naar het oordeel van de examencommissie geldige reden, kan van de sanctie geheel of gedeeltelijk worden afgezien. Het besluit tot toepassing van de sanctie wordt aan de kandidaat meegedeeld overeenkomstig de in dit examenreglement opgenomen procedure voor onregelmatigheden en rechtsbescherming.

10.5. Alles wat je in een profielwerkstuk schrijft moet in je eigen woorden. Het overnemen van gegevens uit andermans werk zonder (correcte) bronvermelding wordt aangemerkt als plagiaat. Voor de bronvermelding dien je het APA-systeem te gebruiken inclusief benoeming van paginanummer en/of alineanummer. Indien een video als bron wordt gebruikt, dienen de minuten, waar er naar verwezen worden, ook vermeld te worden bij bronverwijzing. Als uit de verrichtte scan blijkt dat meer dan 20% van het verslag is overgenomen, zal een onderzoek worden ingesteld naar de mate van plagiaat in het werkstuk. Bij onregelmatigheden en/of plagiaat in het profielwerkstuk verslag kan 'De Kleine Commissie' de kandidaat de volgende maatregelen en sancties opleggen:

- Een deel van de uitwerkingen van het verslag wordt niet meegeteld in de beoordeling.
- Toekenning van het cijfer "1,0", al dan niet met behoud van het recht op herkansen volgens de regeling in 13.3.
- Het in gebreke blijven bij het PWS-onderdeel kan verregaande consequenties hebben voor het wel/niet behalen van een diploma.

11. Beoordeling

11.1. a. De examinator gebruikt een van de cijfers 1 tot en met 10 met de daartussen liggende cijfers met een decimaal als cijfer van elk deel van het SE.

b. Aan de onder 11.1a bedoelde cijfers dient de betekenis te worden gegeven, als beschreven in het "Landsbesluit eindexamens dagscholen vwo, havo, mavo."

11.2. Uit de beoordeling van alle schoolexamens voor een bepaald vak leidt de examinator het eindcijfer voor het schoolexamen af. Het eindcijfer wordt op tienden nauwkeurig bepaald.

11.3. Voor het vaststellen van het eindcijfer van het schoolexamen zijn de beoordelingen van de afzonderlijke schoolexamens in een vak gelijkwaardig, tenzij anders is aangegeven in de SE-regeling (PTA).

12. Mededelingen eindcijfer schoolexamen

12.1. Het eindcijfer voor het schoolexamen wordt uiterlijk één week vóór de aanvang van het centraal schriftelijk examen aan de kandidaten meegedeeld.

13. Sancties en andere maatregelen bij het schoolexamen

13.1. a. Indien een kandidaat zich onttrokken heeft aan één of meer onderdelen van het schoolexamen en dit wordt vóór, tijdens of na het schoolexamen ontdekt, dan wordt hem de deelneming of de verdere deelneming aan het schoolexamen ontzegd of het schoolexamen ongeldig verklaard.

b. Indien een kandidaat zich t.a.v. het schoolexamen schuldig heeft gemaakt aan fraude zoals spieken, plagiaat etc. en dit wordt vóór, tijdens of na het schoolexamen ontdekt, dan wordt hem de deelneming of de verdere deelneming aan het schoolexamen ontzegd of het schoolexamen ongeldig verklaard.

c. Indien een kandidaat zich aan enige andere onregelmatigheid heeft schuldig gemaakt en dit wordt vóór, tijdens of na het schoolexamen ontdekt, dan kan hem de deelneming of de verdere deelneming aan het schoolexamen worden ontzegd of het schoolexamen wordt ongeldig verklaard.
Onder onregelmatigheden worden in ieder geval de navolgende gedragingen, handelingen en of nalaten begrepen:
- Het zich niet houden aan afspraken die opgenomen zijn in dit reglement.
- Het gedurende het schoolexamen, in het lokaal in bezit hebben van materiaal of informatie gerelateerd aan het schoolexamen, welke niet door de school is verstrekt.
- Het gedurende het schoolexamen raadplegen van andere personen of andere dan door de school verstrekte bronnen, zonder toestemming vooraf van de surveillanten.
- Het niet opvolgen van de richtlijnen van de schoolleiding en van de surveillanten ten aanzien van het schoolexamen.

Voorts wordt iedere gedraging, handeling, doen of nalaten van een kandidaat die het resultaat van het schoolexamen voor zichzelf of voor een ander op onrechtmatige wijze kan beïnvloeden, als onregelmatig in voornoemde zin gekwalificeerd

13.2. a. Ontzegging van deelneming of verdere deelneming aan het schoolexamen, of ongeldigverklaring van het schoolexamen, houdt in ontzegging van deelneming of de verdere deelneming aan het centraal schriftelijk examen.

b. Ongeldigverklaring van het schoolexamen nadat het centraal schriftelijk examen heeft plaatsgevonden houdt in dat alle examencijfers komen te vervallen.

13.3. Op de overtreding van een of meer van de regels en/of normen in dit reglement vervat kan de directeur, op voordracht van 'De Kleine Commissie', of in geval van beroep, het schoolbestuur de navolgende sancties of maatregelen op de overtreders opleggen (c.q. bevestigen):
- Het geven van een schriftelijke waarschuwing
- Het toekennen van het cijfer "1,0" voor een schoolexamen.
- Ontzegging van verdere deelneming aan het schoolexamen

14 Procedure, besluitvorming en mededelingen bij het nemen van sancties bij het schoolexamen.

14.1. Het besluit tot ontzegging van de verdere deelneming aan het schoolexamen of de ongeldigverklaring van het schoolexamen wordt na onderzoek/advisering van de de 'Kleine Commissie' genomen door directie/bevoegd gezag. De kandidaat wordt bij het nemen van het besluit gehoord.

14.2. Het besluit tot ontzegging van verdere deelneming aan het schoolexamen of de ongeldigverklaring van het schoolexamen wordt door de directeur aan de kandidaat of zijn ouders, voogden of personen belast met het ouderlijk gezag zo spoedig mogelijk meegedeeld.

14.3. Het besluit tot ontzegging van verdere deelneming aan het schoolexamen of de ongeldigverklaring van het schoolexamen wordt door de directeur aan de Inspecteur van Onderwijs en aan het bevoegd gezag zo spoedig mogelijk meegedeeld.

14.4. Het besluit tot het nemen van andere sancties bij het schoolexamen wordt door de directeur zo spoedig mogelijk meegedeeld aan de kandidaat of zijn ouders of andere personen belast met het ouderlijk gezag.

15. Absentie

15.1. Als een kandidaat door ziekte of een andere vorm van overmacht verhinderd is een (school)examen en/of praktische opdracht bij te wonen, wordt dit telefonisch of schriftelijk, voor de aanvang van het desbetreffende examen aan de schoolleider of directeur gecommuniceerd.

15.2. In geval van ziekte dient een kandidaat zo spoedig mogelijk doch uiterlijk binnen 3 schooldagen een een door de school geaccepteerde medische verklaring te overleggen waaruit blijkt dat de kandidaat om medische redenen niet in staat was aan het examen deel te nemen.

15.3. In geval de kandidaat zich beroept op overmacht moet dit ten genoegen van de 'Kleine Commissie' voldoende zijn aangetoond. De secretaris van de 'Kleine Commissie' legt dit vast in een verslag voor de

Examencommissie. De directeur kan een verzoek indienen bij het bureau leerplicht om een onderzoek te laten instellen naar de rechtmatigheid van de afwezigheid.

16. Inhaal van het schoolexamen

16.1. Indien een kandidaat om een geldige reden, na onderzoek/advisering de "kleine commissie" en besluitvorming van directie/bevoegd gezag , verhinderd is bij een SE aanwezig te zijn, wordt hem de gelegenheid gegeven het SE in te halen tijdens in week 50 voor SE 1 en in week 9 voor SE 2 en in week 16 alleen voor ziekeninhaal voor SE3.

16.2 Indien een kandidaat wegens ziekte, met inachtneming van artikel 15.2, verhinderd is om bij een SE aanwezig te zijn, wordt hem de gelegenheid gegeven om het SE in te halen op de inhaaldagen genoemd bij artikel 16.1.

16.3 Indien artikel 16.1 en/of artikel 16.2 betrekking hebben op SE1 en SE2, dan wordt de kandidaat de gelegenheid gegeven het betreffende SE in te halen tijdens de inhaaldagen in week 50 voor SE 1 en week 9 voor SE 2. Het betreffende SE is niet herkansbaar voor de kandidaat, maar de kandidaat behoudt het recht – met inachtneming van artikel 17.1 – tot twee SE herkansingen, één uit SE-periode 1 en één uit SE-periode 2.

16.4 Bij afwezigheid bij een inhaal-/zieken SE onderzoekt de kleine commissie of er sprake is van een onregelmatigheid/nalatigheid. Indien dit het geval is wordt de procedure van artikel 13 en artikel 14 gevolgd.

17. Herkansing van het schoolexamen

17.1. Elke examenkandidaat heeft recht op de herkansing van maximaal twee (2) schoolexamens in het examenjaar. Dit recht heeft uitsluitend betrekking op SE-periode 1 en SE-periode 2.

17.2. Per examenjaar wordt in de SE-regeling vastgelegd welke onderdelen van de schoolexamens herkanst mogen worden.

17.3. De herkansingen zullen plaatsvinden op 7 december 2026 (SE1) en 1 maart 2027 (SE2). De schoolexamens van SE-periode 3 zijn niet herkansbaar.

17.4. Een schoolexamen waarvoor door 'het zich onttrekken aan' of een andere onregelmatigheid het cijfer "1,0" is gegeven, wordt niet herkanst.

17.5. Bij herkansing telt het hoogste cijfer.

17.6 Bij afwezigheid bij een herkansing van een SE, om wat voor reden dan ook, vervalt het recht van herkansing van het SE. In geval van een uitzonderlijke situatie waarbij er sprake is van overmacht, dient de kandidaat dit schriftelijk kenbaar te maken aan de Kleine Examencommissie en het bevoegd gezag. Het bevoegd gezag zal binnen 10 werkdagen een besluit nemen en de kandidaat inlichten.

18. Regeling combinatiecijfer

Bij de uitslagbepaling wordt op de havo het gemiddelde van de eindcijfers van Individu en Samenleving en het profielwerkstuk aangemerkt als de cijfers van 1 vak. Voor elk onderdeel van het combinatiecijfer geldt dat een leerling ten minste een "4,0" dient te behalen. Het eindcijfer I&S wordt of aan het einde van de vierde klas, doch uiterlijk in april van de vijfde klas vastgelegd. Het cijfer voor het profielwerkstuk wordt vastgesteld nadat het werkstuk is ingeleverd in het examenjaar. Uiterlijke inleverdatum profielwerkstuk is 8 januari 2027.

19. Vrijstelling van een vak

Kandidaten die zijn afgewezen en die het volgende schooljaar opnieuw deelnemen aan het eindexamen kunnen vrijgesteld worden van het examen in het vak waarvoor zij ten minste een 7 als eindcijfer hebben behaald, dan wel een beoordeling ruim voldoende hebben gekregen. Het cijfer voor het schoolexamen alsmede dat van het centraal examen van dat vak moet ten minste een "6,0" bedragen. Deze vrijstelling geldt slechts voor het jaar onmiddellijk volgend op het jaar waarin het examen is afgelegd.

20. Regeling herkansing van CKV-algemeen, LO, I&S en de CE-herkansingsregeling, de extra-vak regeling en de slaag/zakregeling

Herkansing van de vakken uit het gemeenschappelijk deel: CKV-algemeen en LO
De vakken ckv-algemeen en lo dienen met een voldoende resultaat afgesloten te zijn om voor het HAVO-diploma in aanmerking te komen.
Een kandidaat die voor één of meer van deze vakken een onvoldoende resultaat behaald heeft, dient dit vak te herkansen. Deze kandidaat neemt deel aan een door school aangeboden herkansingstraject. Dit vindt plaats voor het Centraal Schriftelijk Examen. In bijzondere gevallen kan de school een vervangende opdracht voor bepaalde kandidaten vaststellen.

Centraal schriftelijk examen herkansingsregeling
Elke kandidaat kan na de bekendmaking van het resultaat van het eerste tijdvak zich opgeven voor een herkansing in één vak op zijn examenlijst. De herkansing examens worden schriftelijk afgenomen in het tweede tijdvak. Na het tweede tijdvak wordt de definitieve cijferlijst vastgesteld. Het hoogste cijfer telt.

Het eindcijfer wordt bepaald door de som van het op 1 decimaal afgerond SE-cijfer en het op 1 decimaal afgeronde herkansingscijfer te delen door twee. Het eindcijfer wordt als geheel getal aangegeven. De kandidaat mag na herkansing nooit in cijfer achteruitgaan.

Aanvragen voor herkansing dienen op een daartoe door de schoolleider verstrekt formulier uiterlijk 1 dag na de bekendmaking van het resultaat van het eerste tijdvak, te worden aangevraagd.

21. Extra vak-regeling

Op grond van het bepaalde in de geldende regelgeving, worden op de scholen voor havo centrale externe eindexamens afgenomen in 8 vakken (inclusief combinatievak). De kandidaat kan bovendien in hetzelfde schooljaar waarin hij examen doet, in een of meerdere vakken een zogenaamd aanvullend examen (9^{e} vak) doen.

Een kandidaat die ervoor kiest een aanvullend examen te doen, dient gedurende het gehele schooljaar het onderwijs in dat vak te volgen en daarin eindexamen af te leggen. Na afloop van het eindexamen bepaalt de kandidaat of hij het extra vak opneemt in zijn profiel. Een voorwaarde hiervoor is wel dat de profielstructuur behouden blijft en voldaan wordt aan de profieleisen.

22. Slotbepaling

22.1. In gevallen waarin deze regeling niet voorziet, zijn de toepasselijke bepalingen van de Landsverordening voortgezet onderwijs en het Landsbesluit eindexamens dagscholen vwo, havo, mavo leidend. Voor zover de wet- en regelgeving ruimte laat voor een school besluit, beslist de directeur namens het bevoegd gezag

Bijlage 2. CE-rooster HAVO 2027

ROOSTER CENTRAAL (SCHRIFTELIJKE) EXAMENS
HAVO 2027 Tijdvak 1

versie: september 2026

EERSTE TIJDVAK

DATUM	TIJD/VAK	HULPMIDDELEN toevoegen basispakket
do 13 mei	07.30 - 10.00 ■ **Papiamento**	Woordenboek (zie toelichting punt 3)
vr 14 mei	07.30 – 11.00 ■ **Wiskunde A** ■ **Wiskunde B**	GRM met geblokkeerde geheugen middels een examenstand, **geen** gewone rekenmachine toegestaan, roosterpapier in cm², Woordenboek (zie toelichting punt 3)
ma 17 mei	07.30 - 10.30 ■ **Culturele en kunstzinnige vorming** (CKV)	Woordenboek (zie toelichting punt 3)
di 18 mei	07.30 - 11.00 ■ **Nederlands**	Woordenboek (zie toelichting punt 2)
wo 19 mei	-----	-----
do 20 mei	07.30 – 11.00 ■ **Biologie**	**BINAS 7e druk** of Sciencedata***, Woordenboek (zie toelichting punt 3)
vr 21 mei	07.30 - 10.00 ■ **Frans**	Woordenboek (zie toelichting punt 2)
ma 24 mei	07.30 - 11.00 ■ **Aardrijkskunde**	**Geen** atlas, bij het examen wordt kaartenkatern bijgevoegd, Woordenboek (zie toelichting punt 3)
di 25 mei	07.30 – 10.00 ■ **Engels**	Woordenboek (zie toelichting punt 2)
wo 26 mei	07.30 – 11.00 ■ **Scheikunde**	**BINAS 7e druk** of Sciencedata***, Woordenboek (zie toelichting punt 3)
do 27 mei	07.30 – 11.00 ■ **Economie**	Woordenboek (zie toelichting punt 3)
vr 28 mei	07.30 – 11.00 ■ **Natuurkunde**	**BINAS 7e druk** of Sciencedata***, Woordenboek (zie toelichting punt 3)
ma 31 mei	07.30 - 11.00 ■ **Bedrijfseconomie**	Woordenboek (zie toelichting punt 3)
di 1 juni	07.30 – 10.00 ■ **Spaans**	Woordenboek (zie toelichting punt 2)

TWEEDE TIJDVAK

DATUM/TIJD/VAK

Tijdvak 2 **vanaf 22 juni 2027**. In het **voorjaar van 2027** bekendmaking definitieve datum tijdvak 2. Afname aangewezen vakken **24 juni 2027**.

07.30-10.00	07.30-10.30	07.30-11.00	07.30-11.00
■ Spaans	■ CKV	■ Nederlands	■ Wiskunde A
■ Engels		■ Scheikunde	■ Wiskunde B
■ Frans		■ Natuurkunde	■ Biologie
■ Papiamento		■ Aardrijkskunde	■ Economie
		■ Bedrijfseconomie	

Het tweede tijdvak is uitsluitend bestemd voor:
1. Kandidaten die om geldige redenen verhinderd waren aan het schriftelijk examen deel te nemen en een uitgesteld examen afleggen.
2. Kandidaten die in het eerste tijdvak examen hebben afgelegd en werden toegelaten tot de herkansing.

Toelichting:
1. Basispakket = schrijfmaterialen, geodriehoek, passer, calculator*.
2. Bij elk van de vreemde talen geldt geen beperking in het aantal woordenboeken** dat gebruikt mag worden. Goedgekeurd d.d. 3 juli 2019. (zie: https://www.ea.aw/pages/examens-in-het-nederlands-voor-avo-leerlingen-doc)
3. Tevens geldt ook geen beperking in de mogelijkheid om een verklarend woordenboek** in de thuistaal te gebruiken en/of de thuistaal in een reeks gecombineerd met een andere taal zoals Ne, En, Sp en Pap. Dit zoals vastgesteld in het beleid "Examens in het Nederlands voor AVO leerlingen". Goedgekeurd d.d. 3 juli 2019. (zie: https://www.ea.aw/pages/examens-in-het-nederlands-voor-avo-leerlingen-doc)
4. In geval voor een kandidaat twee examens gelijktijdig zijn ingeroosterd, doet de kandidaat de examens achter elkaar, waarbij hij/zij na het eerste examen in quarantaine wordt gehouden en geen contact mag hebben met derden.

Het vak **geschiedenis** heeft in het schooljaar 2026-2027 geen centraal examen, maar wordt afgesloten met alleen schoolexamens.

* Geen grafische rekenmachine (GRM), niet programmeerbaar, niet aan te sluiten op het lichtnet, geen geluid maakt en geen papier gebruikt.
** In het algemeen geldt dat de kandidaat elk van de toegestane woordenboeken zelf mag meenemen.
*** Het is niet toegestaan om tegelijkertijd BINAS en Sciencedata te gebruiken.